

Janko Samec

Prošnja

Iz cikla sonetov: Vrnitev

V tej uri, ki moj duh pred Tabo klanja
se skrušen ves v notranjih sil podobi,
da izpové se, kakor se spodobi,
zajet v sladkost nevidno ur kesanja,

ni v mojem srcu, Bog, nič žalovanja
za vsem, kar daje svet v obliki grobi!
In moje misli beli so golobi,
ki usmili Ti njih kril se frfotanja! —

Vse, kar grešil sem z mislijo in z usti,
v željáh neukročen po mesa nasladi,
spreglej mi zdaj in milostno odpusti!

Naj bom poslednja Tvojih ovčk v ogradi
in samo eno milost ji dopusti:
da greje v Tvojih sonc se spet livadi!

Zorko Simčič | Žebelj

Po navadi je ležal med oknicami na strgani pratiki. Včasih so se mu pridružili tudi zamaški, nekaj raznovrstnih fižolčkov, ki so kakor bube dolgočasno zrli v svet, in strgani časopisi, na katerih je bilo videti sajaste odtise lonca.

Bil je za palec dolg in še skoraj nov. Proti glavici je bil narezan in se je srebrnkasto svetlikal. Nihče ni vedel, od kdaj leži tam in od kod je prišel. Bil je del stanovanja, del nečesa, kar spada k družini, ne da bi se kdo tega zavedal. Morda bi šele tedaj kdo pomislil nanj, kadar bi zginil.

Glavica, ki je bila po dveh smereh narezana, da je bila kakor rešetkasta okna na občinskih zaporih, je bila nekoliko poševno nataknjena. Prav pod njo je bil ukrivljen. Bržkone je še pred nedavnim tičal kje v vratih, kajti na polovici se ga je držala rjavkasta barva.

Če bi kdo potreboval žebelj, bi se nanj najbrž nihče ne spomnil. In to kljub temu, da je najstarejši sin skoraj vsak mesec premeril tri mlajše

bratce in z žebljem označil njih višine na novo prepleskani omari. Nekoč, bilo je med velikonočnimi prazniki, so po kosilu vsi štirje stopili k steni. Najstarejši je potegnil z roko tik ob telesu in zarisal z žebljem na steno njih trebuščke, tako da so si jih mogli primerjati. Sredi zabave jih je presenetil oče, vse po vrsti natreskal, najstarejšemu pa izpulil žebelj in ga vrgel čez rame za peč. Nikomur niti na misel ni prišlo, da bi ga šel iskat. Tudi pogrešil ga ni nihče. Mesec dni zatem pa je že spet ležal na pratiki med okenci in nihče se ni začudil, še spomnil se ni, da ga nekaj časa ni bilo.

Kadar je prišel najstarejši iz mestnih šol na počitnice in si je postavil težko mizo k oknu, je po navadi vzel žebelj in z njim obtežil drobne listke, da mu jih ni odnesel veter. Toda nikoli ni zavestno pomislil, da je to žebelj, kar mu služi za obtežitev.

Mesec za mesecem je ležal v istem koncu in nihče ni spregovoril o njem niti besedice. Potem so ga zopet pomikali od stene k steni, iz hiše na cesto, kjer so paglavci po deževnih dneh z njim risali obraze in pisali podnje imena župana in poštarja, pa se znova vračal kakor truden potnik, ki si doma najbolj odpočije.

Leto za letom so prihajale nove pratike, žebelj pa je ostajal vedno isti in sam. Včasih se je zapletel med liste, včasih se stisnil med že razpadajoči rob okna, pa se znova prikazal vrh sajastih časopisov.

Kdaj pa kdaj je zginil brez sledu, se vrnil ves blaten in zarjavel in se kakor potepenec sramežljivo skrival med kosci ometa in polovičkami fižolovih zrn. Nekam otožno je gledal skozi okno na blatno cesto.

Neko noč je med dežjem pričel pihati tudi hud veter in zjutraj so našli okenski okvir izruvan iz zida. Oče je šel zjutraj mimo, s kazalcem bezal žebelj iz okenske police, pritisnil okvir k steni in za silo zabil les v zid. Koščki ometa so se skotalili čez razbolelo glavico žeblja, se strkljali po umazanih škornjih, se nekajkrat zavrteli v luži in, odbijajoč se med bregovi umazane vode v kolesnicah, zaplavali po klancu navzdol.

Teden dni zatem je znova ležal na polici. Prav tak je bil kakor nekdanj, le pod glavico mu je ostala kakor nedeljski ovratnik otrdela belina mavca.

Potem je prišla vojska. Nihče se ni zmenil zanj, niti takrat ne, ko je zagorela streha nad njim in se je v hipu vse zrušilo. Vsega očrnelega je pokopalo med prasketajoče tramove.

●semnajst let mu je bilo in kar za gospodarja je že bil pri hiši. Levo nogo je imel nekoliko krajšo, toda kdor ga je videl šepati, je mislil, da hodi tako zaradi norčavosti, in je vsak hip pričakoval, da se bo zresnil in mirno stopil naprej. Sam vase zaprt je bil, malo je govoril in še to le, kadar ni bilo nikogar starejših v družbi. Nikoli ni sanjaril o mestu, nikoli si želel tja. Vedel je, da je, in to mu je zadostovalo.

Bil je eden izmed tisočev, ki so jim hiše zgorele nad glavami in ki so morali zbežati v mesto.

Ko je prvič stopil na asfaltno cesto, se je zdel sebi kakor človek, ki se sam s seboj norčuje in se dela nekaj, kar v resnici ni. Prve dni mu

ni bilo prav nič dolgočasno, počasi pa so se mu misli začele vračati domov. Sprva se je silil, da ne bi niti pomislil na dom, toda ko je premišljeval o Krki, je z njo vred potoval vedno dalje in prišel do domače vasi.

Zadovoljen je bil, da mu ni bilo treba nič misliti in da so to počeli zanj drugi. Zato se ni tudi prav nič pomišljal, ko so mu preskrbeli delo in mu dejali, da bo tako laže pozabil na pretekle dni in tudi laže čakal, kajti sam Bog ve, kdaj se bodo vrnili na požgane domove.

In potem je hodil po cestah z grebljo v rokah in čistil tramvajske tire. Dan za dnem je vlekel skaženo nogo po blatnih ali prašnih cestah, s strganimi čevlji gnetel blato ali pa požiral žareč prah in kdaj pa kdaj vrgel nabrano blato in smeti iz tirnice.

Leno je držal čistilno lopato med žuljavimi dlanmi in se včasih vznevoljil, ker mu ni nič težilo roke. Najrajši bi vse skupaj zdrobil kakor otrok igračo. Potem mu je pogled obstal na drobni grči in oči so mu drsele po ozkih razpokah od vrha pa do pločevinaste škatle, kjer se je zbirala slama, kamenčki in strnjene kepe prahu in olja. Tako enolično se mu je zdelo vedno enakomerno držati roke in včasih ga je prijelo, da bi zasukal držaj med dlanmi in bi mu zaigralo po prstih. Toda še preden se je odločil, je že stopal naprej, brez misli dvigal lopato in izsuval smeti.

Kadar je deževalo, je voda nanesla blato v tirnice. Drugi dan se je prikazalo sonce, blato se je strdilo in zopet je moral porivati lopato od postaje do postaje in po drugem tiru nazaj. Dokler blato še ni bilo strnjeno, je šlo delo hitro izpod rok. Kar samo se je valilo skozi odprtino in se zvijalo v loku na cesto. Fant je zardel. Obšle so ga misli na oranje in plug, od katerega so se nekoč pri pritisku njegovih rok valile močnejše plasti mastne zemlje, in včasih se je ves osramočen ustavil. Zdelo se mu je, da so mu nalašč dali to delo, samo da bi ga ponižali. Potem je stopil spet naprej in gledal brez misli na drobne curke blata, ki so se zvijali. Včasih so se pokazale v blatu poleg tirnic drobne razpoke, kakor da se mu smejejo.

Dan za dnem, teden za tednom je hodil po istih poteh in nemalokrat mu je prišlo na misel, sam Bog ve, če ni stopil sedaj prav na isto mesto, kamor je bil stopil pred tednom dni. Natanko — do mezinca natanko na isto mesto kakor pred tednom dni. Dan za dnem je hodil in čutil, kako mu vedno bolj nečesa primanjkuje.

Nekega dne, bilo je sredi maja, ko so se pričeli topli dnevi, je stal v predmestju na koncu tramvajskih tirov. Leno je slonel ob rumenkastem zidu, ki je tu in tam kazal rdečkaste opekaste lise. Niti besedice ni spregovoril z vozači, ki so stali blizu njega in kmalu zatem pričeli zapirati desna vrata voza, da bi se vrnili v mesto. Sonce je grelo in kar prijetno mu je bilo. Prižgal si je cigareto in si pričel ogledovati filmske slike. Čistilno lopato je naslonil poleg reklamne omarice, se obrnil, počasi puhnil dim skozi nos. Vsiljivi glasovi s tramvajskega voza so mu napolnili ušesa. Tirnice so na ovinku tenko zacvilile. Debelušast gospod je pritekel iz hiše, še pravi čas skočil na tramvajske stopnice,

potem pa se obrnil in pomahal rdečelični krčmarici, ki se je prikazala med vrati.

Vzel je pločevinasto škatlo in stisnil vanjo cigaretni ogorek. Razkrečil je prste, vzел lopato in stopil k tiru. Še enkrat je pogledal prek temni-kastih streh in stopil naprej.

Kako smešno se nabirajo smeti v lopati. Kakor bi plesale! Drobna, prelomljena slama bi tudi rada stopila skozi odprtino, pa se nenehoma zatika. Kar zapoje po cesti, ko dvigne lopato in jo strese na cesto. Potem dolgo nič. Samo prah, drobni beli kamenčki in kos cigaretnе škatle. Počasi se priplazi v lopato črn gumb. Fant se ustavi in ga pobere. Saj ne, da bi imel kaj z njim početi, ampak tako, sprememba je pri dolgo-časnem delu. Ko vidi, da je gumb med luknjicami počen, ga zažene po cesti, da se nekaj časa kotali po svetli tirnici in se slednjič ustavi ob zarjavelem in polomljenem ključu. Potem gre dalje in ne misli nič. Zvonjenje ga vzdrami. Za hip stopi v obcestni jarek, toliko, da odpelje tramvaj mimo. Brez misli zre predse in le, kadar zagleda kaj zanimivega, se vzdrami. Star zarjavel novец mu pride na pot, na pol ogorele vžigalice, nekaj riževih zrn se vleče med odtisi koles majhnega vozička. Kmalu zatem nekaj fižolovih črnih zrn, kakor da bi drug drugega zasledovali. (Videti je, da jih je nekdo sejal, ko je prečkal cesto.) Potem zopet prah, slamice, kamenčki in šop zelene trave, ki je nekomu zdrsnil z voza.

Koraki so vedno bolj počasni in trudni. Moj Bog! Da se more človek pri takem delu sploh utruditi. In vendar podplati pečejo. Oči se zapirajo, kakor da bi že od rane ure ves dan oral. Sonce je vedno močnejše. Prav v oči sije, da je treba nagrbančiti čelo; kmalu prične boleti glava. Ah, kako ubija človeka ta enakomerna hoja. Ne vidi ne hiš ne ljudi, ki mu križajo pot. Obraz mu je zmučen, star in oči medle, kakor da že tisočletja ne gledajo drugega kakor smeti in blato.

Tedaj pa, kakor bi ga strela zadela. V hipu se je ustavil in počasi in previdno vzел lopato iz tirnice. Obraz mu je zasijal, boječe in veselo, kakor človeku, ki je zagledal čudežno prikazen.

Tik pred njim je ležal svetel žebelj.

Počasi se je sklonil, kakor bi se bal, da mu bo zginil izpred oči, ga dvignil prav k očem, potem pa se obrnil k ljudem, ki so hiteli mimo, in dejal s čudnim nasmeškom kakor v zamaknjenosti:

»Poglejte, ljudje! To je pa žebelj!«

Jože Šmit

Jutrnjica

Tulipani, vi imate
vedno polne čaše,
meni pa ne dajo piti
krčmarice vaše.

Meni pa ne dajo rose,
da si usta zmočim,
v kelih, zvit iz drobnih rok,
lastno kri si točim...